

LÄGESANALYS:

RISK ATT KVINNOR OCH BARN UTNYTTJAS I VINTER

Risken att människor exploateras i prostitution och människohandel ökar vid stora flyktingströmmar. Rysslands invasion i Ukraina innebär en humanitär kris och har försatt många miljoner människor på flykt. Redan i ett tidigt skede konstaterades att majoriteten av de som befann sig på flykt var kvinnor och barn. Den nationella samordningen mot prostitution och människohandel stärktes därför under våren 2022. Ett resultat blev bland annat den [lägesanalys som presenterades av Jämställdhetsmyndigheten](#) i maj 2022, som indikerade att det fanns särskilt stor risk för exploatering. Arbetet pågår fortfarande och risker har identifierats kopplat till bland annat massflyktsdirektivet.

Jämställdhetsmyndigheten har under hösten samman kallat myndigheter och organisationer från civilsamhället för att kunna uppdatera lägesbilden. Erfarenheten bland majoriteten av aktörerna är att utsattheten misstänks vara utbredd, men antalet fall av individer som söker hjälp och stöd är lägre än förväntat.

Sverige prioriterar humanitärt stöd till Ukraina och det är viktigt att insatser mot människohandel är en integrerad del i Ukraina och i mottagarländerna. Anna Ekstedt, Sveriges ambassadör mot människohandel, framhöll på samverkansmötet att det är viktigt att hålla i och hålla ut och fortsatt prioritera förebyggande arbete med fokus på efterfrågan samt stöd och skyddsinsatser. Sverige tar över ordförandeskapet i EU i januari och EU:s handlingsplan mot människohandel som tagits fram med anledning av Ukraina kommer att vara aktuell under ordförandeskapet

I september var cirka 47 000 ukrainska individer registrerade vid Migrationsverket som ansökt om tillfälligt uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet. Därtill finns personer i Sverige som anlänt från Ukraina innan krigsutbrottet men som inte kan återvända hem med anledning av den rådande krigssituationen i hemlandet. Migrationsverket vittnar även om en ökning av ryska personer som söker asyl i Sverige. De omfattas inte av massflyktsdirektivet.

Migrationsverket hade under september ett fyrtiotal ärenden med indikatorer på människohandel eller människoexploatering.

Enligt Polismyndighetens Nationella operativa avdelning (NOA) har ett tjugotal polisanmälningar upprättats som kan kopplas till människor som flytt från Ukraina eller som är strandsatta i Sverige sedan innan kriget. De förundersökningar som ännu pågår rör kopplerier, människohandel och människoexploatering. Utöver att individer utnyttjas i prostitution syns också arbetskraftsexploatering där branscher som grön näring, städ och bärplock dominerar.

Utsattheten förväntas öka

Aktörer från civila plattformen mot människohandel vittnar i varierad utsträckning om behov av stöd och skydd från ukrainska personer. Den samlade bilden är att behovet ännu är lägre än förväntat. Utsattheten förväntas öka på grund av ökade levnadskostnader i kombination med de relativt låga ekonomiska ersättningsnivåer som erbjuds individer som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd genom massflyktsdirektivet.

Stödorganisationen Talita uppger att de noterar en ökning av antalet ukrainska kvinnor i prostitution. De ser en utmaning i att motivera och hjälpa individer ur situationen på grund av de rådande omständigheterna i Ukraina, vilka innebär stora ekonomiska svårigheter för släktingar och familjemedlemmar som är kvar i hemlandet. De kvinnor som befinner sig i prostitution i Sverige har en försörjningsbörda gentemot familjemedlemmar här och anhöriga i hemlandet. Det finns indikationer från civilsamhället kring fall då individer varit exploaterade i flera olika former para-

Länksamling till information om myndigheters arbete med anledning av invasionen av Ukraina:

Regeringskansliet: [Rysslands invasion av Ukraina - Regeringen.se](#); **Polismyndigheten:** [Polisen lägesföljer situationen i Ukraina | Polismyndigheten](#); **Socialstyrelsen:** [Samlad information med anledning av kriget i Ukraina - Socialstyrelsen](#); **MSB:** [Om Rysslands invasion av Ukraina \(msb.se\)](#); **Länsstyrelsen:** [Så påverkar omvärldsläget samhället | Länsstyrelsen Stockholm \(lansstyrelsen.se\)](#); **SKR:** [Kriget i Ukraina | SKR](#); **MUCF:** [Kriget i Ukraina | MUCF](#); **Jämställdhetsmyndigheten:** [Till dig som möter personer på flykt från Ukraina | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#) och [To you fleeing Ukraine | Swedish Gender Equality Agency \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#).

llellt. Så kallad multipel exploatering. Dessa individer exploateras i både prostitution och arbetskraft.

Utmaningar med massflyktsdirektivet

Under våren beslutade EU att aktivera massflyktsdirektivet som bland annat medger en digitaliserad och därmed förenklad process för att kunna erbjuda personer från Ukraina ett tillfälligt uppehållstillstånd inom EU. Det minskar utsattheten för individer på flykt från Ukraina genom att legala flyktvägar och möjlighet till lagligt arbete erbjuds snabbare.

Massflyktsdirektivet innebär att de individuella samtal som annars genomförs av Migrationsverket vid en ansökan om skydd i Sverige har ersatts av en automatiserad process där det personliga mötet uteblir. Den automatiserade processen har gjort det svårare för Migrationsverkets handläggare att upptäcka indikationer på exploatering bland personer från Ukraina. Därför misstänks mörkertalet vara stort. Det finns dock rutiner som aktiveras vid misstänkt exploatering, då genomförs individuella samtal.

Socialstyrelsen vittnar om att benägenheten att uppsöka de hälsoundersökningar som erbjuds har varit låg bland de ukrainska individer som kommit till Sverige. Därtill är kontakten med kommunen och ansökningar av stödinsatser låg.

En bedömning av den faktiska situationen för ukrainska personer på flykt i Sverige är svår att göra. Prostitution och människohandel är så kallade späningsbrott vilket innebär att antalet brottsutredningar eller indikationer på exploatering speglas av samhällets möjligheter att prioritera resurser till det uppsökande arbetet. I takt med att ukrainska personer anländer till anvisningskommuner och integreras i skola, omsorg och arbete är förhoppningen att fler kan komma i kontakt med myndigheter och organisationer som kan erbjuda hjälp och stöd. Utöver rättsväsendets och socialtjänstens uppsökande arbete är det viktigt att anställda inom skolan och vården har kunskap om problematiken och arbetar med att upptäcka utsatta.

Fokus på flera exploateringsformer

Sedan myndighetens första lägesanalys publicerades i maj 2022 har det blivit tydligt att fokus måste vara på människohandel utifrån flera exploateringsformer då det finns indikationer på att individer på flykt från Ukraina befinner sig i såväl sexuell exploatering som arbetskraftsexploatering.

Den nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM) på Jämställdhetsmyndigheten intensifierade arbetet mot människohandel som en konsekvens av kriget i Ukraina under våren 2022. Syftet var att effektivt kunna dela information mellan

myndigheter, organisationer och civilsamhället för att kunna förebygga och upptäcka exploatering av de ukrainska individer som befinner sig på flykt i Sverige. Genom exploatering av utsatta människor genererar människohandel stora ekonomiska tillgångar till kriminella aktörer världen över.

En person kan exploateras för olika ändamål som sexuell exploatering, i krigsföring, för organdonation, i tiggeri samt som arbetskraft. Det senare kan innebära att arbeta mot låg eller ingen ersättning, orimligt långa arbetspass utan möjlighet till återhämtning eller utan skyddsutrustning. Ekonomisk eller socioekonomisk utsatthet är en bakomliggande orsak till att människor identifieras och rekryteras av människohandelnätverk.

Stora flyktingströmmar kan öka risken för att människor exploateras i prostitution och människohandel. Stärkt samverkan mellan myndigheter och civilsamhälle har därför varit av vikt för att möjliggöra en stärkt förmåga att förebygga, upptäcka och lagföra exploatering samt erbjuda hjälp och stöd till utsatta. Jämställdhetsmyndigheten kommer att låta den stärkta samordningen mot prostitution och människohandel kopplat till Rysslands invasion av Ukraina fortsätta. En ny samverkansvecka är inplanerad i slutet av 2022.

Aktörer som kan komma i kontakt med individer som befinner sig på flykt uppmanas ta del av det framtagna materialet (se exempel nedan) för att förebygga och upptäcka prostitution och människohandel.

TO YOU FLEEING UKRAINE

At times when many people are fleeing an armed conflict, there may be individuals who seem helpful but who want to take advantage of the situation. There may be a risk of human trafficking.

Keep this in mind when someone offers to arrange travel, accommodation or work for you:

- Never hand over your passport, other important documents or your phone.
- Ask people who would like to help you to identify themselves.
- Ensure that you get information about destinations and contact information to those responsible for organising the travel. Document what you find out.
- If possible, inform someone you trust about your whereabouts, where you are going and with whom you are travelling.
- You are entitled to a salary if you work in Sweden. **Do not accept offers to work** in exchange for somewhere to live, food or other goods.
- Contact the Swedish authorities, register with the **Swedish Migration Agency**.

For more information, please visit:
<https://jamstallldhetsmyndigheten.se/swedish-gender-equality-agency/ukraine>

Are you under pressure or being subject to violence? There's help available!
The Swedish police have a non-urgent phone number, +46 77 114 14 00, for all cases that do not concern ongoing or recent crimes and events. You can call this number within Sweden's border or abroad. It is open 24 hours a day, all year around. Respondents speak Swedish and English.
Is the situation urgent? Call 112. It is to the police that you turn to report or provide tips about crimes. Respondents speak Swedish and English. If there is time, they can enlist the help of an interpreter. 112 is a toll-free number.
If you have been a victim of sexual abuse, threats or violence and want advice or support, you can call KvinnoFridslinjen on phone number: +46 20 50 50 50 50. **Interpreter assistance can be offered.**

**SWEDISH GENDER
EQUALITY AGENCY**

Vill du beställa tryck material? Mejla nspm@jamstallldhetsmyndigheten.se

Aktörer som bjudits in till samverkansmöten:

<ul style="list-style-type: none"> • Polismyndigheten • Gränspolis • MSB • Arbetsmiljöverket • Regeringskansliet • Länsstyrelserna • Socialstyrelsen • SKR • Migrationsverket • Regionkoordinatorer • Hela människan • Realstars • Ecpat • Frälsningsarmén 	<ul style="list-style-type: none"> • Safe care • Talita • Alla kvinnors hus • Sveriges stadsmissioner • Röda Korset • Unga kvinnors värn • Unizon • Qjouren • Child10 • 100 möjligheter • Helping hand • Rädda barnen • Bris • Roks
--	---

För frågor om lägesanalysen, kontakta Jana De Geer
jana.de.geer@jamstallldhetsmyndigheten.se